

3715 Skien 1.8.96
I.C.Stridsklev
Håvundvn.125
Tlf 35 52 18 13
Tlf 35 58 31 09

Kjære Krigsinvaliden

Takk for tilsendte eksemplarer av bladet. Håper dere har plass til disse kommentarene. Ved spørsmål kan dere gjerne ringe! Vedlagt kopi fra Vi Menn og Drammens Tidende og Buskerud Blad.

Vennlig hilsen

Inger Cecilie Stridsklev

LIKVIDERINGER

Takk for reportasjen bygget på min undersøkelse om likvideringer i Krigsinvaliden i hefte 2, 1996. Det er godt at ytringsfriheten utvides, slik at vi kommer nærmere det frie ord, målet Gunnar Sønsteby nevner flere ganger i sin artikkel "Holdning - motivasjon". Min kronikk i Aftenposten 14.2.96 ble skrevet etter at rapporten i serien til "Norge under okkupasjonen" ble stanset. I tilgjengelige, for det meste åpne kilder har jeg funnet frem til 150 mulige likvideringer. Skulle noen av disse tilfellene være oppdiktet, er det ikke jeg som har diktet dem. Det foreligger en liste over dem i "Folk og Land" nr.4 1996. Det Arnfinn Moland kaller historieforfalskning står også beskrevet i Hans Fredrik Dahls bok "Vidkun Quisling, en fører for fall" s.374. Min liste over fanger drept i Norge i etterkrigstiden er dessverre lenger enn den som står i Aftenposten 7.3.96. Noen er nevnt i en tabell over voldelige dødsfall blant fangne frontkjempere i min artikkel i "Tidsskrift for den norske Lægeforening" 30.4.1995. Olav Tuff fortalte i "Fremtiden", Drammen 4.5.1996 om sin bror. Han døde i deres felles celle på Falstad i 1946 fordi han var blitt slått bl.a. i hodet under forhør i Trondheim.

Jeg er interessert i korrigeringer. Fordi de tilgjengelige kildene stort sett ikke forteller hvordan disse 150 døde, og andre kilder ikke skal åpnes før om nye 30 år, har det ikke vært mulig for meg å skille mellom dem som døde ved trefninger og andre. Blant annet på grunn av dette, har jeg anslått antallet likvideringer til mellom 100 og 150. I løpet av diskusjonen som fulgte etter min kronikk er det offisielle tallet steget fra 65(s.22 og 25 i Krigsinvaliden 2,96) til "mellom 100 og 110" (Arnfinn Moland, Drammens Tidende og Buskerud blad (DT-BB) 2.5.1996). Vi er dermed enige i hovedkonklusjonen. Det høyeste anslag jeg har lest på likvideringer i Norge er 600.

I DT-BB 15.5.96 har jeg beklaget at jeg feilaktig har tillagt Asbjørn Sunde ansvaret for at et lensmannsektepar, foreldre til to barn, ble drept ved at en granat ble kastet inn i ektesengen mens de sov. Blant annet i Egil Ulateigs bok om Asbjørn Sunde, "Raud krigar, raud spion" gjentas det flere ganger at Sunde utførte likvideringer på oppdrag fra hjemmefronten. En del av det Sunde skriver i "Menn i mørket" om lensmannen i Lunner, ligner på opplysninger om lensmannen i Nedre Eiker i Norsk Tidend, London. Det er likevel vanskelig å godta at det virkelig var siste utvei å gjøre to barn foreldreløse. Asbjørn Sundes gruppe var vel ansvarlig for

bankranet i Hokksund, der den 63-årige bankkasserer ble skutt i magen og døde etter ca. en uke. Det skuddet var neppe planlagt. Kassererens navn står ikke i "Våre falne". Der står for øvrig bare navnet på seks av de 150, derav tre i politi/lensmannsetaten. Det er ikke de to drepte politifolk/sjåførere som er avbildet både i nr.2.1996 og nr.4.1988. De var brødre, 23 og 27 år gamle. Begge var gift, den eldste hadde et barn. Han som skjøt dem var 44 år. Det tjener ham til ære at han i alle fall spurte seg om hans frihet var verd mer enn disse to landsmenns liv.

Moland nevner i sin kronikk mordet på Arne Hvam. Uavhengig av hvor desperat situasjonen føltes for ham som skjøt Hvam: Resultatet kunne umulig ha blitt verre ved noen annen løsning. Hvam trakk ikke våpen, sannsynligvis fordi han ikke hadde. Samtlige ni jøder på toget ble tatt og omkom senere i Auschwitz. Dessuten ga dette den offisielle begrunnelse for arrestasjon av alle jødiske menn. Det er mulig massearrestasjonen var kommet senere, med mulighet for flere til å rømme til Sverige hvis Hvam hadde fått leve. Broren til han som skjøt Hvam var en av de to flyktingeløser som drepte og ranet jødeekteparet Feldmann (nevnt i "Våre falne") som var lovet transport til Sverige.

Både i litteratur i okkupasjonstiden og siden, virker det som om det anses nærmest som en rettighet å ta livet av mennesker fordi de var medlemmer av NS. Det virker også som det blir antatt at de var mindre lojale mot egne landsmenn enn andre. Bare 3-4% av NS-medlemmer ble dømt for angiveri etter krigen. Svært mange av disse dømte hadde lite forståelse for dommen, som ofte bygget på at de hadde rapportert til hverandre "uten at det fikk følger-". NS-folk oppfatter det at det også er lagt nye 30 års lokk på opplysninger om angiveri som bekreftelse på at det var andre enn dem som anga. NS-folk ser ingen grunn til at de skal ha noe ansvar for at slike rykter ble satt ut om dem. Det burde være selvsagt at man heller skal vise en mann den tillit han fortjener enn drepe ham! Antallet likviderte og dømte for arbeid for sikkerhetspolitiet og/eller angiveri er ca. tre ganger så stort som antallet døde som følge av at de utførte illegalt arbeid.

Det er forsåvidt riktig at spørsmålet om likvideringer er juridisk avklart. Det fantes ikke rettslig hjemmel for dem da de ble begått. Johs. Andenæs nevner i sin artikkel i Tidsskrift for rettsvitenskap 1948 om "Okkupasjonstidens likvidasjoner i rettslig belysning" at "Innenfor Hjemmestyrkene var det forbudt for de lokale avdelinger å foreta likvidasjoner på egen hånd, med mindre det forelå en akutt nødssituasjon. Etter de opplysninger jeg har fått fra kompetent hold, kan en gå ut fra at denne ordren var kjent for medlemmene. Men det er naturligvis tenkelig at likvidasjoner er blitt foretatt av hjemmestyrkefolk på egen hånd i strid med de foreliggende instruksjoner. En må også gå ut fra at likvidasjoner er foretatt av isolerte motstandsgrupper uten tilknytning til hovedorganisasjonen, eller til og med av enkeltpersoner på eget initiativ."

Hvis det ikke stilles spørsmål ved likvideringene, vil det i praksis si at mot slutten av en tilsvarende konflikt, når man ser utfallet, kan de på vinnnersiden uten risiko ta livet av hvem de vil som de er uenige med!

I.C.Stridsklev